

Nr 72.

Av herrar **Johanson** i Stockholm och **Nylander**, om
anslag till reseunderstöd för besökande av den internationella konstindustriutställningen i Paris år 1925.

Under tiden april—oktober innevarande år avhållas i Paris en internationell konstindustriutställning, som omfattar ej blott konstindustri och konsthantverk (konstslöjd) i inskränkt mening utan även andra områden, vilka i huvudsak stå utanför konstslöjden i inskränkt mening, såsom beklädnadsartiklar samt teater-, gatu- och trädgårdskonst. I utställningen deltaga, förutom Frankrike med kolonier, flertalet kulturnationer. Sverige har för sin del mottagit officiell inbjudan, och har Kungl. Maj:t medgivit, att av behållningen å ett blivande penninglotteri må för ändamålet disponeras betydande medel.

Man torde kunna vara övertygad om att utställningen inom det relativt begränsade område, den omfattar, kommer att bjuda en mycket värdefull exposition av de främsta artiklar det nutida Frankrike och flertalet andra kulturnationer nu kunna frambringa. Sverige intager en erkänd rangplats i fråga om sin konstslöjdsproduktion. För vidmakthållande av denna plats är det av synnerlig betydelse, att ett stort antal av konstslöjdens olika representanter i Sverige beredas tillfälle att bese och studera vid utställningen.

För erhållande av medel till reseunderstöd för besök vid nämnda utställning ingick den av Kungl. Maj:t utsedda bestyrelsen för Sveriges deltagande uti utställningen den 13 september 1924 till Kungl. Maj:t med en framställning om anslag å 50,000 kronor. Framställningen remitterades till kommerskollegium, dit sedermera jämväl inkommo framställningar i enahanda syfte från Konsthantverkarnas gille, Sveriges målarmästareförening, Sveriges bokbinderiidkares arbetsgivareförbund, Sveriges bleck- & plåtslagarearbetsgivareförbund, Sveriges juvelerare- och guldsmedsförbund, Stockholms byggnadsingenjörsförening, Svenska boktryckareföreningen, Sveriges smides- & mekaniska verkstadsidkares riksförbund samt Sveriges allmänna snickarmästareförening.

I sitt den 6 november 1924 avgivna utlåtande i ämnet erinrade kollegium till en början därom, att kollegium den 29 september 1924 gjort framställning till Kungl. Maj:t om upptagande under den ordinarie anslagstiteln »Befrämjande i allmänhet av slöjderna» av anslag å tillhoppa 32,400 kronor till understöd åt olika slag av yrkesutövare för studier utom eller inom

landet (se punkt 37 i 10:e huvudtiteln av årets statsverksproposition). Kollegii berörda hemställen omfattade emellertid ej det medelsbehov, som kunde anses erforderligt till reseunderstöd för besökande av Parisutställningen.

I fråga om tidigare internationella utställningar hava anvisats reseunderstöd med 50,000 kronor för 1900 års världsutställning i Paris och likaledes 50,000 kronor för envar av världsutställningen i S:t Louis 1904 och den internationella utställningen i San Francisco 1915, 56,000 kronor för 1897 års allmänna konst- och industriutställning i Stockholm, 90,000 kronor för Baltiska utställningen i Malmö 1914 och 35,000 kronor för Jubileumsutställningen i Göteborg 1923.

Enligt vad kollegium från Bestyrelsen för Sveriges deltagande i Parisutställningen inhämtat, funnes icke möjlighet att för stipendier till nämnda utställning använda någon del av de medel, som Kungl. Maj:t, enligt vad ovan nämnts, ställt till förfogande för deltagande i utställningen, då dessa medel redan förut vore strängt anlitade. På grund härav och då i fråga om förutvarande större såväl utländska som inländska utställningar anvisats särskilda anslag till reseunderstöd, tvekade kommerskollegium ej att kraftigt tillstyrka, att jämväl beträffande nu ifrågavarande utställning erforderliga anslag ställdes till förfogande för ändamålet.

Genomsnittliga storleken av reseunderstöd till Parisutställningen beräknade kollegium till 325 kronor, dock under förutsättning att studiebesöken anordnades huvudsakligen i form av gruppresor under sakkunniga ledare. I motsatt fall måste understöden sättas ej oväsentligt högre. Dylåka gruppstudier hade vid flera utställningar anordnats av kollegium och visat sig lämpliga, i vissa fall nödvändiga, för att säkerställa ett gott utbyte av studiebesöket, särskilt för dem, som ej vore tillräckligt förtrogna med det främmande språket för att kunna reda sig på egen hand.

Kollegium förutsatte, att eventuella anslag för ifrågavarande ändamål ställas till kollegii förfogande för användning i huvudsaklig överensstämmelse med angivna principer och i övrigt enligt de föreskrifter, som finnas intagna i Kungl. Maj:ts kungörelse den 11 oktober 1920 (nr 819) med allmänna bestämmelser för reseunderstöd från vissa anslag för främjande av industri och hantverk m. m.

Kollegium hemställde på grund därav, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att å riksstaten för budgetåret 1925—1926 *dels* till reseunderstöd för besökande av den Internationella konstindustriutställningen i Paris anvisa anslag å nedan angivna belopp, nämligen till reseunderstöd åt arbetare i särskilda näringsyrkena 20,000 kronor, till reseunderstöd åt idkare av hantverk och annan mindre industri 8,000 kronor, till reseunderstöd åt verkmästare och förmän inom industrien 12,000 kronor och till reseunderstöd åt teoretiskt och praktiskt bildade tekniker, som icke ägna sig åt bergshanteringen 5,000 kronor, *dels ock* för bestridande av kostnader för studie-

och färdeledare åt personer, som kunna erhålla reseunderstöd för besökande av utställningen, anvisa ett anslag av 5,000 kronor.

Under tionde huvudtiteln av årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t, med biträdande av kommerskollegii förutberörda förslag av den 29 september 1924, föreslagit riksdagen att i riksstaten för innevarande budgetår upptaga de i ovan angivna anslagstitel ingående reservationsanslagen med sammanlagt 32,400 kronor, därav 15,000 kronor till »arbetare», 5,400 kronor till »idkare», 4,500 kronor till »verkmästare» och 7,500 kronor till »tekniker»

Kommerskollegii förslag om beredande — utöver de ordinarie reseunderstödsanslagen — av särskilda medel för möjliggörande av studiebesök vid 1925 års Parisutställning har Kungl. Maj:t däremot ej ansett sig kunna biträda. Det medelsbehov, som i dylikt hänseende kunde komma att göra sig gällande, torde, enligt chefens för handelsdepartementet i statsverkspropositionen uttalade åsikt, efter närmare omprövning av den stipendieutdelande myndigheten, få i mån av tillgång tillgodoses från de för reseunderstöd avsedda ordinarie anslagen.

De av Kungl. Maj:t begärda anslagen utgöra blott cirka 30 procent av de belopp, varmed ifrågavarande reseunderstödsanslag voro upptagna vid världskrigets *början* — därefter ha de vissa år utgått med väsentligt högre belopp. Enligt vad vi från kommerskollegium inhämtat, torde det ej finnas något tvivel därom, att det av Kungl. Maj:t sålunda begärda beloppet utgör ett minimum för tillgodoseende av mera ordinära stipendiebehov, d. v. s. understöd för beivrande av skolor och kurser utom och inom landet samt för utländska studier av mera allmän natur på hela det industriella och tekniska området. Det synes oss därför oegentligt att för besök vid Parisutställningen disponera någon väsentlig del av de av Kungl. Maj:t begärda anslagen, därest de skulle av riksdagen beviljas.

Inom de verksamhetsområden årets internationella utställning i Paris avser, nämligen konsthantverket och konstindustrien, torde det vara obestridligt, att de svenska yrkesutövarna hava ett verkligt behov att studera motsvarande konstarters alstring inom de stora kulturländerna. I deras fack har den temporära frånvaron av det stöd för utbildningen, de av statsmedel tidigare utdelade resebidragen inneburit, nog varit särskilt kännbar. Det utmärkta bildningstillfälle Parisutställningen, i fråga synes komma att erbjuda, framstår därför såsom särskilt manande till en åtgärd från det allmännas sida för tillgodoseende av konstslöjdidkarnes behov av utomlandsstudier.

Under återopande av vad vi sålunda anfört, hemställa vi,

att riksdagen måtte å riksstaten för budgetåret 1925—1926 till reseunderstöd för besökande av den Internationella konstindustriutställningen i Paris 1925 anvisa anslag å nedan angivna belopp, nämligen

Bihang till riksdagens protokoll 1925. 4 saml. 16 häft. (Nr 70—74.) 2

till reseunderstöd åt arbetare i de särskilda näringsyrkena	15,000 kronor
till reseunderstöd åt idkare av hantverk och annan mindre industri	9,000 »
till reseunderstöd åt verkmästare och förmän inom industrien	6,000 »
eller sammanlagt.....	30,000 kronor.

Stockholm den 20 januari 1925.

Edv. Johanson,
Stockholm.

Erik Nylander.
